

KISÉRLETI GYERMEKKÖNYVTÁR FRANCIAORSZÁGBAN

1962-ben alakult meg Párizsban a "La Joie par les Livres" nevű társaság. Működését és az általa létrehozott Clamart-i gyermekkönyvtárat a Társaság prospektusa és körlevelei alapján ismertetjük (ezek a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban 4-2049 raktári jelzeten találhatóak.)

A társaság célja

Az anyagi haszon nélküli működő társaság néhány olyan ember kezdeményezéséből született, akik számot vetve a franciaországi helyzettel, a gyermekkönyvtárügy fejlesztését tüzték ki célul.

A franciaországi helyzet a következő:

A franciák, számos más ország lakosaihoz viszonyítva, keveset olvasnak. Az 1964-ben kb. 30 000 beiratkozott olvasót és 3 millió kölcsönzést számoló párizsi városi könyvtárakkal szemben egy találmányra kiválasztott 270 000 lakosu kis angol városban 1963-ban 70 000 beiratkozott olvasót és több mint 2 millió kölcsönzést tartottak nyilván.

Mármost az olvasást a legzsengőbb korban kell megszokni, mégpedig nemcsak az iskolában, ahol az olvasás szükségképpen kényszerű és nevelői célzatu. Az elmúlt években sokat tettek a 14 éven felüli fiatal olvasók érdekében, viszont a legifjabbak, a 14 éven aluliak olvasásával alig foglalkoztak. Pedig -különösen a nagyobb településeken- ezek a gyerekek is ismerik már az élethez való alkalmazkodás számos problémáját.

Hála néhány adománynak és a befolyt tagdíjaknak, a Társaság 3 éve megkezdte működését. Irányítását egy adminisztratív tanács végzi Julien Cain, a Francia Könyvtárak tiszteletbeli főigazgatója tiszteletbeli elnöksége alatt.

A Társaság Clamart-ban gyermekkönyvtárat hívott létre, amely kísérleti és egyben mintakönyvtár. Az ott működő 3 szakképzett gyermekkönyvtáros sorra kipróbálja a francia könyvtárosok számára javasolt és a meglátogatott külföldi könyvtárakban látott módszereket, hogy ezeket azután a tényleges szükségletekhez alkalmazzák.

A Társaság nem telepíthet több városba olyan ideális könyvtárat, amilyen a Clamart-i, ahol megpróbálták valamennyi tényező szintézisét létrehozni: épület, dekoráció, komfort, a hibátlan működést megkönnyítő eszközök, a tevékenységi területek sokfélesége, a modern kommunikációs eszközök (lehallgatók, vetítők stb.) mind rendelkezésre állnak és a lehető legtökéletesebbek.

A Társaságnak munkája folytatásához más kísérleti és tanácsadó létesítményekre van inkább szüksége: falusi bibliobuszközpontra; továbbá valamilyen nagyobb közösségbe telepítendő és különféleképpen kombinálható elemekből felépülő könyvtárra, amelynek tapasztalatai -részterületenként is- a helyi szükségletekhez és lehetőségekhez alkalmazva másutt is értékesíthetők.

A Clamart-i könyvtár

A könyvtár a városi hatóság és a Társaság között kötött egyezményből született, ennek értelmében a város adja a telket, a Társaság építteti fel a könyvtárat, amelyet a város tart fenn és néhány év múlva ennek a tulajdonába megy át, a könyvtár adminisztrálása és szellemi vezetése a Társaság feladata.

Az új városrész (Cité de la Plaine), ahol a könyvtár felépült, kb. 10 évvel ezelőtt született. Szociológiai tanulmányozását a Centre National de la Recherche Scientifique (Országos Tudományos Kutatási Központ) végezte el 1960-ban, Paul Chombard de Lauwe vezetésével. A lakónegyedben jelenleg 2182 lakás van, kb. 10 000 lakossal, míg Clamart-nak az 1962-es népszámláláskor összesen 48 290 lakosa volt. Az új városrészben lakó 16 éven aluliak száma 5900-ra becsülhető.

A Cité de la Plaine körüli más nagyobb városrészek, így pl. Meudon la Foret, adják az ifju olvasói tartalékokat.

A könyvtárat Thurnauer, Renaudie, Veret és Riboulet építészmérnökök építették.

Az új épület a következő helyiségekből áll: előcsarnok, kölcsönzöhelyiség, olvasóterem a nagyoknak, olvasóterem a kicsiknek, meseszoba kiállítási galériával, a könyvtárosok szolgálati helyisége, műhely, egészségügyi helyiségek. A két emelet összes alapterülete 540 m². Az épületet kb. 400 m²-nyi be-

kerített kert veszi körül. A tetőcsereprészerűen egymásba kapcsolódó köralaku helyiségek lehetővé teszik, hogy egyetlen könyvtáros át tudja tekinteni és ellenőrizni tudja a bejárati lépcsőt, a kölcsönzőt és az olvasótermet, mégpedig úgy, hogy egyetlen rejtett zuga sem marad ezeknek a helyiségeknek.

A könyvtárban összesen 108 olvasóhely van és 40 lehallgató-hely a lemez- és magnó-közvetítésekhez. A könyvtár butorzatát, a külön erre a célra rendelt darabokon kívül, a finn, nyugatnémet és dán ipar java termékeiből válogatták össze.

A polcokat összesen 10 000 kötetes állományra tervezték. Az 1965. szeptember 30-án megnyitott könyvtár kezdő állománya 4515 kötet. Ebből

1182 regény
545 képeskönyv
778 mesekönyv
1760 ismeretterjesztő mű
250 idegennyelvű könyv

továbbá:

1350 grafikus tárgy
1000 diaposzitiv
hanglemezek

A katalógus kb. 15 000 cédulából fog állni, vagyis címenként átlag 3-4 cédulából (szerző, cím, sorozat, tárgy szerint). A külföldi könyvek gyűjteményében a következő országok vannak képviselve: Nagy-Britannia, Egyesült Államok, Norvégia, Dánia, Olaszország, Spanyolország, Görögország, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Japán, Lengyelország, Svájc és Hollandia.

A személyzet 3 szakképzett könyvtárosnőből, 1 titkárnőből és a különféle mechanikus munkákat végző 2 főiskolai hallgatóból áll.

Az alábbi munkaágak kiépítését tervezik:

meseóra hetenként (a könyvtárosnő mesét mond a gyermekcsoportnak),

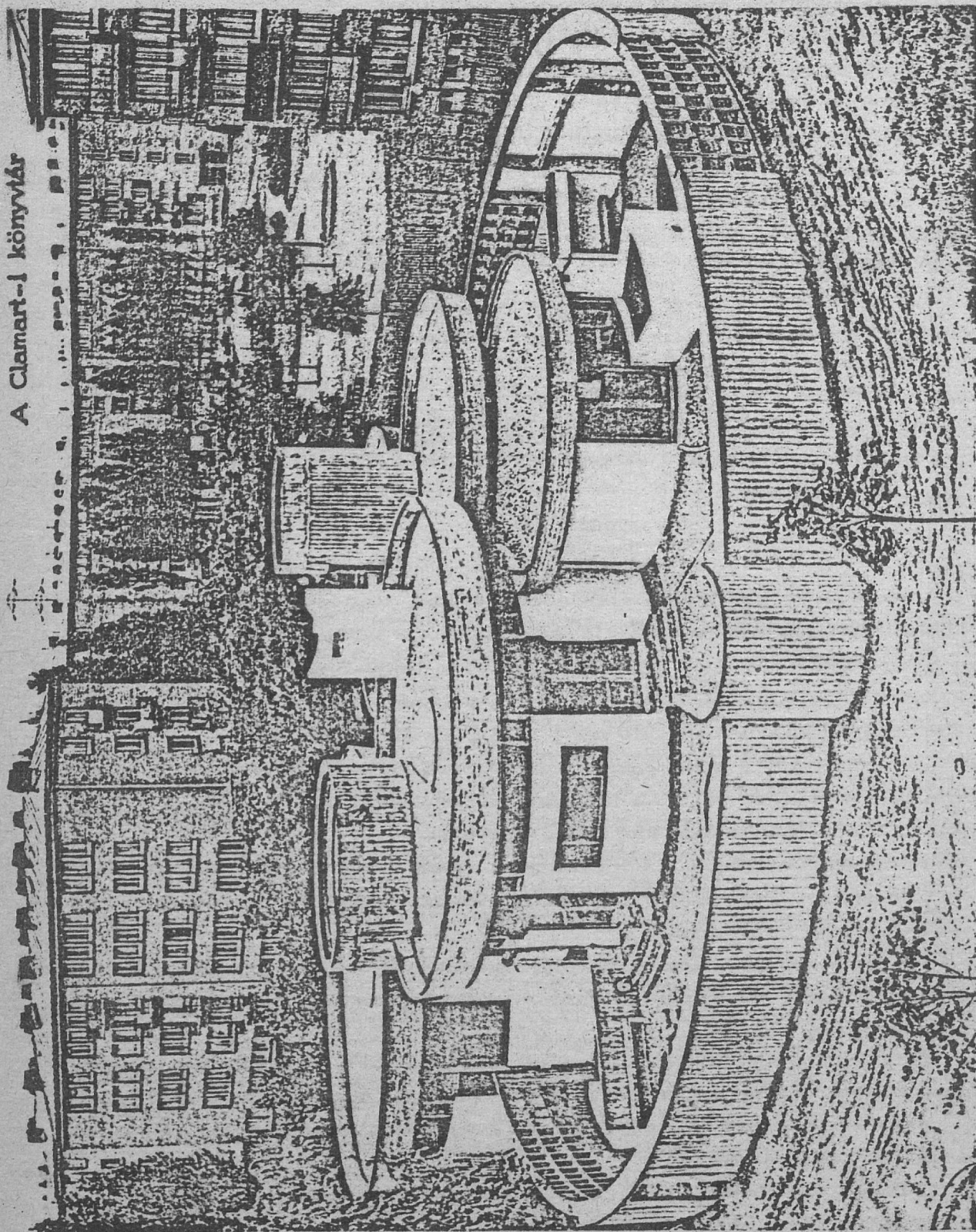
képeskönyv-óra hetenként (a könyvtárosnő képeskönyvet mutat a legkisebbekből álló csoportnak),

manuális munkák kétszer havonta (szakképzett nevelő irányítja a gyermekcsoportot, amelyik valamilyen, a könyvtár állományában lévő könyv alapján manuális munkákat végez),

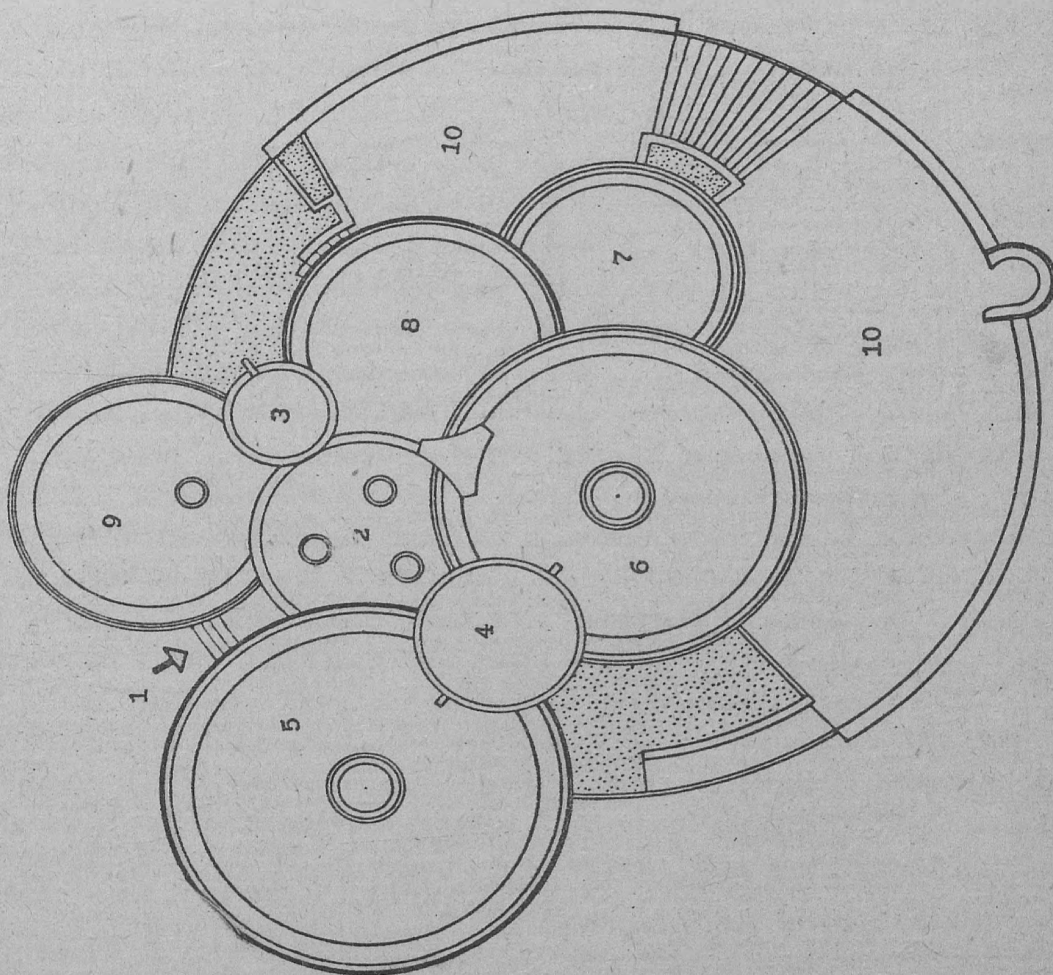
kiállítások (egyrészt a gyermekek által rendezett kiállítások, valamilyen általuk választott témáról; másrészt a könyvtárosok által rendezett kiállítások),
szakemberek által vezetett diaposzitiv vetítések; az első ilyen vetítés tárgya az őstörténet lesz.

Tervezik továbbá olvasói klubok, színházi és bábszínház előadások, lemezhallgatás stb. szervezését.

A tanfelügyelővel egyetértésben szó van arról, hogy az iskolai program-

A Clamart-1 könyvtár alaprajza

1. bejárat
2. előcsarnok a ruhatárral
3. lépcső
4. fogadóhelyiség kölcsönzőpulttal
5. kölcsönzőhelyiség
6. nagyok olvasója
7. kicsik olvasója
8. meseszoba
9. egészségügyi helyiségek
10. kert

ba könyvtárórákat iktatnak be. A tanítók a könyvtárba jönnek növendékeikkel a itt -a könyvtárosok segítségével- különféle témákat fognak tanulmányozni a gyerekekkel.

A könyvtárban folyó valamennyi munkának az a rendeltetése, hogy eredményeiből a modern publikációs technika segítségével munkaeszköz készüljön más gyermekkönyvtárosok számára.

Igy például a könyvkiválasztás munkájának megkönnyítése érdekében a Társaság, a Francia Könyvtáros Egyesülettel egyetértésben, Olvasói Bizottságot szervezett. A bizottságnak az a feladata, hogy megjelenésük, illetve a könyvtárba érkezésük után elemezze és értékelje a 14 évnél fiatalabbak számára kiadott könyveket. A legérdekesebb könyvujdonságokról készített kritikai elemzést szabadlapos bulletin d'analyses-ben teszik közzé negyedévenként. Egy-egy szám tíz-tizenöt lapból áll; ezeket iratrendezőben tárolva a szolgáltatást állandó dokumentációs segédeszközként lehet használni.

A "Bulletin d'analyses de livres pour enfants" első, 1965. szeptemberi számához Julien Cain, a Francia Könyvtárak tiszteletbeli főigazgatója és Suzanne Honoré, a Francia Könyvtáros Egyesület elnöke irt előszót. A Könyvtáros Egyesület és a Társaság megegyezett abban, hogy előbbi a jövőben csak a felnőtt- és ifjúsági művekről készít a kis közművelődési könyvtárak számára könyvismertetést, míg a gyermekkönyvek ismertetésének munkáját a Társaság vállalja. Viszont bulletinjeik mellékleteként kölcsönösen közlik a másik fél által recenzeált ifjúsági illetve gyermekkönyvek jegyzékét.

A szabadlapos könyvismertetések a következő címszavak alatt jellemzik a művet: a szerző neve (alatta a címleírás egyéb adatai) - ajánlott olvasók - rövid tartalmi ismertetés - fűszereplők - színhely és környezet - (esetleges) tendencia - szerkezet és stílus - illusztrációk - a könyv kiállítása - lehetséges felhasználása (felolvasás, kiállítás, ajánló bibliográfia stb.) - különleges megjegyzések és személyes benyomások.

Minden lap bal felső sarkában a rendezés elősegítésére valamelyik itt felsorolt jelzés található: I (livre d'image - képeskönyv), C (livre de conte - mesekönyv), R (roman - regény). Ismeretterjesztő műveknél a 10 ETO-főcsoport valamelyikét jelző, két nullával kiegészített háromjegyű szám.

(M.Á.)